

Hold

Hold-észlelők találkozója

2003 novembere után idén november 12-én ismét a Hold-észlelők találkozására gyűltek össze az észlelők és az érdeklődők a Polaris Csillagvizsgálóban. Talán a borongós időnek is köszönhetően az elején még kevés résztvevővel kezdtünk, de ahogy az ilyen találkozókra lenni szokott, később többen csatlakoztak. Összesen 33 résztvevő írta be nevét a vendégbökönyvbe. A technika beállítása miatt fél tizenegykor kezdődött a találkozó. A hagyományoknak megfelelően Mizser Attila tartott egy rövid köszöntőt, melyben többek között beszélt a Polaris Csillagvizsgáló „vonzáskörzetében” található egykori és mai nagy nevű holdészlelőkről, így pl. Hédervári Péterről és Bartha Lajosról.

Az első előadást Jakabfi Tamás tartotta Észlelési programok és a szakcsoport honlapja címmel. Először röviden ismertette a honlap általános felépítését, majd az észlelési programokon keresztül bemutatta a honlap funkcióit. A legelsőként indult programmal, a láthatóság vizsgálatával kezdett. Ismertette a program céljait, valamint bemutatta a kezdeti kiértékelés eredményét. Ezután a sorozatészlelés következett. Itt többször is felhívta a figyelmet az észlelések beküldésének hiányaira. Legutoljára a Lunar 100 („a Hold százszor”) programot mutatta be Ladányi Tamás figyelemreméltó felvételével.

Rövid technikai szünet után Ladányi Tamás következett Digitális észlelés című előadásával. Először egy rövid elméleti bevezetőt tartott, melyben bemutatta, hogy a különböző paraméterek hogyan befolyásolják az elkészült képet. Röviden beszélt a fotózáshoz használt távcsövekről, melyből kiderült, hogy gyakorlatilag bármilyen műszerrel lehet szép képet készíteni. Ezután bemutatta a digitális felvételek készítésére alkalmas eszközöket, majd kimerítően ismertette az általa használt módszereket, apróbb trükköket. A végén természetesen megcsodálhattuk a saját készítésű fotóit is, melyekhez egy-egy rövid kommentárt is fűzött.

Fél egy körül elérkezett a várva várt ebéd ideje. Még mielőtt rávethettük volna magunkat a szebbnél szebb szendvicsekre, kivonultunk egy csoportkép erejéig a Polaris teraszára. A kellemes novemberi hidegben mindenki alig várta, hogy befejezzék a tizedik fényképezőgéppel is a fotózást, majd bevonulhassunk a még hidegebb kupolában... A szünet közben újabb résztvevők érkeztek, így a találkozó második felét már jelentősen megnövekedett létszámban kezdhettük meg.

A felrisszülés után Kereszturi Ákos Távcsöves célpontok földi „Hold-geológusoknak” című előadását hallgathattuk meg. A planetológus a legfontosabb geológiai típusokat ismertette. Mindegyikhez mutatott egy-egy, főleg hazai készítésű, képet, és részletesen elmagyarázta a látottakat. A legkisebb, egyszerű kráterektől haladt a legnagyobb, már nagyon összetett kráterekig, kitérve arra, hogy a kráter átmérőjének függvényében milyen újabb jellemzők jelennek meg. Ezután bemutatta a többi érde-

kes alakzattípust is. Legvégül a holdbéli Magyarországnak is nevezett Rimae Prinz vidékéről tartott érdekes ismertetőt.

A második holdas találkozó résztvevői

Mivel Kocsis Antal az utolsó pillanatban lemondta előadását, ezért a tervezett program helyett Horvai Ferenc tartott áttekintést a leendő Hold-expedíciókról. Az amerikai holdraszállás történetével kezdte, majd az amerikai és európai programokat ismertette. Közben kitért a Hold-expedíciókhoz szorosan kapcsolódó Mars-utazásra. Ezek után egy rövid animációt nézhettünk meg az amerikai holdraszállásról. Annak ellenére, hogy minden előkészület nélkül kellett „beugrania”, nagyon érdekes előadást hallhattunk.

Újabb rövid szünet után Csörgits Gábor Rajzolás precízen című előadásán csodálhattuk meg szebbnél szebb rajzait. Az előadásában azt mutatta be, hogy mikrométerrel hogyan lehet pontos holdrajzokat készíteni. Az egyik vázlatát rámontírozta a Rükf-féle Mondatlasra, és alig volt eltérés a két ábra között. Sokszor felhívta a figyelmet a pontos, igényes rajz szükségességére, és hogy milyen előnyei vannak, ha a lehető legpontosabban dolgozik egy észlelő.

Délután négykor befejeződött a második holdas találkozó. A felhős ég ellenére néhányan estig maradtak, és figyelemmel kísérhették a spanyolországi napfogyatkozás-expedíció élménybeszámolóit.

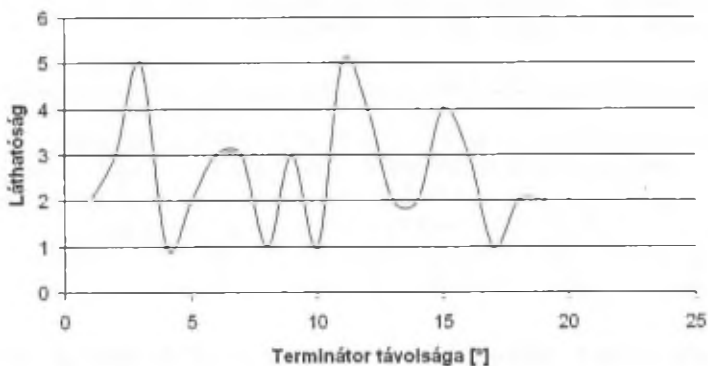
JAKABFI TAMÁS

A láthatóság vizsgálata és a Lunar 100

A sorozat- és a szimultánészlelés után a láthatóság vizsgálata és a Lunar 100 program eddigi eredményeiről számolunk be. A rovat leadásának határidejéig rendkívül kevés észlelés érkezett a láthatóság vizsgálata programunkhoz. A rovatvezetőnél lévő digitális felvételeket is felhasználtuk az előzetes feldolgozásban. Az egyetlen kritérium az volt, hogy egy képnél a dátum és az időpont is meg legyen adva, de a vizuális

észleléseket is beleszámítva mindössze húsz észlelés alapján lehetett egy előzetes ábrát összeállítani a rianások láthatóságáról:

Rianások láthatósága

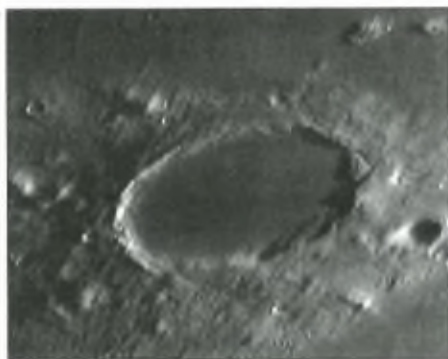

Rianások láthatósága. A vízszintes tengelyen a terminátor távolsága fokban, a függőlegesen a láthatóság (1: nem látszik, 5: kitűnően látszik)

Természetesen ennyi adat kevés a pontos kiértékeléshez, ezért kérjük az észlelőket, hogy küldjenek be megfigyeléseket. Az eddig beküldött, illetve archív észlelésekből összeállított adatbázis megtekinthető a szakcsoport honlapján (hold.mcse.hu, Észlelések, Láthatóság menü).

A Lunar 100 programunkban egyelőre igen kevés észlelést végeztek megfigyelőink. Itt főleg az a tendencia okoz problémát, hogy a digitálisan észlelők közül a legtöbben csak az aktuálisan „szépen látható” alakzatokat észlelik, aminek következtében a nagy, könnyen megfigyelhető alakzatokból rengeteg anyagunk van, de a kisebb, a lista végén álló objektumokból szinte semmi.

Az archív rajzok jelenleg nem állnak a rovatvezető rendelkezésére, ezért a programoknál csak a digitális felvételeket lehet felhasználni, ami az adatok hiányossága és az észlelések inhomogenitása miatt nem könnyű. Ezért még egyszer szeretnénk felhívni az észlelők figyelmét, hogy a szakcsoport honlapjáról letölthető a digitális észlelések beküldésére szánt adatlap, melynek segítségével minden adatot be lehet küldeni. Köszönetünket szeretnénk kifejezni mindazoknak, akik már az adatlappal együtt küldték be digitális észleléseiket, és főleg azoknak, akik leírást is készítettek, minthogy nagyon sok érdekes információt csak így lehet közölni.

A Plato apró krátere (L83) 2005.09.25.
03:59 UT (Ladányi Tamás felvétele)

JAKABFI TAMÁS

Napfogyatkozás volt október 3-án

Napfogyatkozás a felhők között c. cikkünkhöz

1. A napfogyatkozás megfigyelését szinte folyamatosan zavarta a felhőzet, mint Hingyi Gábor felvételén is látható. A kép 75/500-as Pentax-refraktorral készült Herschel-prizmán keresztül, Nikon Coolpix 4300-as fényképezőgép segítségével.
2. Napra várók a székesfehérvári Terkán Lajos bemutató csillagvizsgálóban.
3. Ismét egy jellemző kép a felhőlyukakon ki-kibukkanó napsarlóról: Horváth Attila Róbert a győri városháza tornya mellett örökítette meg a jelenséget.
4. Napfogyatkozás-néző gyerekek a Polarisban, napfogyatkozás-néző szemüvegben.
5. Távcsovező kisiskolás a gödöllői bemutatón.

Gyűrűség délen c. cikkünkhöz (a spanyolországi expedíció felvételeiből)

6. Gyenizse Péter „fényírásos” felvétele a fogyatkozás előestéjén készült, a Los Isidros melletti észlelőhelyünkről. A felirat meglehetősen töredékesre sikerült, azonban mindezt feledtetni a nagy fától jobbra felfelé látható meteornyom.
7. Los Isidros – a fogyatkozás észleléséhez legközelebb fekvő kis település Valenciától nyugatra. (Pápics Péter fotója)
8. Expedíciós csoportkép. Balról jobbra: Tordai Tamás, Gyenizse Péter, Busa Sándor, egy német úr és egy német kislány, Pápics Péter, egy másik német amatőr, Simonkay Piroska, Szabó Barna, Riss József és Tepliczky István.
9. A fényváltozást szemléltető felvételsorozat Szabó Barna távcsővével a kép előterében. Az első kép a fogyatkozás előtti percekben készült. A második képen a Hold kb. fél napátmérőnyire „harapott bele” központi csillagunkba. Az utolsó kép az annularitás látványát mutatja. Ekkorra a sötétedés már jelentőssé vált, ámde mértéke jócskán elmaradt a teljes napfogyatkozásétól. Még a Vénuszt sem sikerült megpillantani a fogyatkozás során.
10. Életkép a fogyatkozás észlelése alatt, a jobb alsó sarokban látható, amint Tordai Tamás (pontosabban az alkarja) az internetes közvetítést próbálja fenntartani.
11. Gyenizse Péter 102 mm-es f/8-as Astrophysics távcöve mellett.
12. Riss József 20x80-as REVUE binokulárjával figyel a részleges fázist.
13. Pápics Péter egy október 4-én megjelent újsággal, mely címlapon hozza a gyűrűs fogyatkozás fázisait megörökítő felvételsorozatot.

Tunéziai képek – Sivatagi show c. cikkünkhöz

14. Novák András felvételén jól látható, amint a napfény átsüt a holdperemén alacsonyabban fekvő területein.
15. Sivatagi show a pálmaligetben. Napgyűrűk serege a sivatagi homokon, a gyűrűség idején, Novák András fényképén.

1

2

3

Napfogyatkozás volt október 3-án

4

5

6

8

7

9

10

11

12

13

Tunézia

14

15